

Ese de dóna ori in septemana: Joi-a si Dominec'a; éra candu va pretinde importantia materieloru, va esi de trei séu de patru ori in septemana.

Pretiuu de prenumeratiune
pentru Austria:

pe anu intregu	9 fl. v. a.
" diumetate de anu	5 " " "
" patrariu	2 " " "
pentru Romanii si strainetate:	
pe anu intregu	12 fl.
" diumetate de anu	6 " " "

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la toti dd. corespondenti ai nostri, si de-adreptu la Redactiune Alte-Postgasse Nr. 1. unde sunt a se adresa si corespondintiele, ce privescu Redactiunea, administratiunea séu speditiua; cate vor fi nefrancate, nu se vor primi éra cele anonime nu se vor publica.

Pentru anuete si alte comunicatiuni de interesu privat — se raspunde cate 7 or. de linia; repetiri e se facu cu pretiu scadiutu Pretiuu timbrului cate 30 cr. pent. una data se antecipa.

Invitare de prenumeratiune

la

„ALBINA“

pre anulu 1870.

Apropiandu-se anulu nou, credemu ca este atatu intru interesulu onoraturului publicu catu si intr'alu nostru, ca se ne potemu orientá de timpuriu in privint'a numerului esemplarielor de tiparitu si se ni potemu regulá speditiunea catu mai bine, — de aceea rogámu a grabi cu renoirea prenumeratiunilor. Conditiiunile de prenumeratiune remanu totu ceste de pana acum, ce se vedu pe fruntea foi.

Acum ca organulu nostru intra in alu V. anu alu vietiei, dupa ce a produsu multe sute de numere, credemu ca lumea romana scie, destulu de bine, care ni e scopulu, unde tindemu, cu ce medilóce luptámu. Suntemu convinsi ca in natiune nu mai este omu de inima si preceperu care se nu scia ca „Albina“, — in locu d'a cercá castigu materiale, aduce stimatului seu publicu, séu de a dreptulu natiunei sacrificiu mari pe fie-care anu.

Amintimu acést'a aci pentru a adage ca, in casulu d'a se sterge de la anulu nou timbrulu gazetalu, neci acele cate-va sute de florini ce ni se economisédia, nu le vom considerá de castigu pentru noi, ci le vom adage la perfectiunarea si regularea totu mai multu a foi nóstre si a espeditiunei, va se dica ér folosulu publicu. O scadere óresi-care a pretiului, noi am anticipatu anca din iuliu, a. c. Onoratorulu prenumeranti din Transilvani'a, cari vor prenumerá celu putienu diumetate de anu, li vom dá gratis cartea „Actele si Datele conferintiei natiunali de la Mercurea“, ce in cate-va dile va aparé, este in cuprinsu de 10 cóle, si nu se va vinde de feliu; — éra celor'a lalti dni prenumeranti ai nostri li-am destinatu o suprindere la alta ocaziune in decursulu anului.

Rogámu pre dd. prenumeranti se binevoésca a insemná bine numele, locuint'a si post'a ultima; trimitiendu epistólele la adresa: Redactiunei „Albina“ in Pesta, Alte Post-Gasse Nr. 1.

Pesta, 18/6 Indrea 1869.

Despre rescóla din Dalmati'a se respandescu sciri de dóne feliori; altminte vestescu guvernamentalele si éra si altminte foile nedependinti.

In ochii guvernamentaleloru, rescóla se domolesce, comunele si cercurile se intrecu cari de cari a-si insinúa depunerea armelor si supunere, ma chiar si cumplitii de Crivosciani (cei ce ni batura atatu de uritu pre gloriós'a nóra armata) si-ar fi aretatu dorulu d'a se impacá.

Ascultandu de alta parte sciri cese dicu positive prin foi nedependinti, intielegemu ca muntenegrinii nu se mai potu infrená, ci se pregatescu a trece cu glótele intr'ajutoriulu fratiloru loru din Caturu. Despre principele loru Nichitia se dice c'ar fi dechiaratu ca nu mai e in stare a impedecá participarea supusiloru sei la resbelu, — desí se scie ca unele poteri mari, a nume Franci'a si Angli'a, facu tóte feliorile de presiune a supr'a principelui, amenintiandu-lu pana si cu perderea tierii si a tronului in casulu daca armatii lui ar trece intr'ajutoriulu rescólatiloru din Dalmatia. Va se dica, din asta parte usioru póte isbuti unu conflictu fórtu periculosu.

In Franci'a confusiunea publica provocá miscari in partit'a Bourboniloru. Pretendintele de tronu Enricu V. emise dílele trecute unu nou manifestu (Ddieu mai scie alu cate le) catra partisanii sei, prin care in limbagiulu si cu frasele indatinat spune lunei si desclinitu Franciloru ca elu este aci si e gat'a a ocupá tronulu Franciei ce, cum crede, curundu are se ajunga in vacantia. Program'a lui e, in pucine cuvinte: a duce Franci'a „prin credintia la potere si gloria.“ Adeca totu acea programa, ce o marturiá la timpulu seu si Napoleone, si toti despotii pretendinti. In ce difere Enricu V. de Napoleone III. este ca, cel'a pretinde

cumca pe Franci'a o póte ferici numai monarchi'a traditiunala; precandu Napoleone jura c'o fericesce numai imperati'a Napoleonidiloru. Amenduoi convinu intru a contá pe stupiditatea popóraloru. Óre pana candu totu asiá? —

In Angli'a, ce de lungu timpu avú parte numai de linisce, acum se pregatescu miscari mari si periculóse.

In Irlandi'a, bub'a ei cea rea, ostirea regésca se puse pe picioru de batalia, dandu-se comandantiloru potere strordinaria, si totodata publicandu-se in unele parti legea esceptiunala. Regimulu si ordinea publica se vedu amenintiate de dóne laturi: odata din partea *feniloru* adeca a iriloru conspiratori contra oligarchiei angle si constitutiunei séu sistemei sale fariseesci si despotice, liberale la vedere éra in facta storcatória de sudórea si medu'a popóraloru; a dóu'a din partea *orangistiloru*, adeca a anglicaniloru privilegiati, cei ce prin legea votata de curundu, carea sterse biseric'a de statu in Irlandi'a, se sentu loviti in privilegiile loru si acum striga in gura mare ca nu mai au interesu de a aperá pe regimu si constitutiunea, deci facu complóte prin cari amenintia ordinea publica si pacea tierii. — Sémena dumeloru ca ou cu ou cu o parte din aristocratii nostri, cari numai pana atunci iubescu si apera tronu si patria, pana candu acestea li favorescu intereseloru loru particulare.

Crisele nóstre politice.

Am lamuritu intr'unu nr. precedente crisea finantiaria, ce de trei luni si mai bine bantue tierile Austro-Ungariei, ruinandu mai vertosu industri'a si comerciulu. Venimu a vorbi asta data de crisele politice, ce totu cam de atunci se ivira, irita si nepaciuescu spiritele — de susu de la tronu si pana'n colib'a cea din urma.

Candu vorbimu de crisele politice, intielegemu cea *ministeriale* si ce'a a *constitutiunei*. Se ne splicámu, ca se potemu fi preceptu si cetitoriloru nostri straini in lumea politica.

„Crisea“ este unu morbu alu unui organismu, ce isbucnesce si se aréta pre facia intr'unulu séu altu membru principale dar slabu, séu in mai multe de o data.

Ó tíera are una constitutiune, ce nu se potrivescu cu interesele si tendintiele poporului ei; dar ea se sustiene prin maiestria séu cu poterea — pana la unu timpu; in fine inse nemultumirea poporului devine atatu de mare si generale, in catu nu se mai póte innadusi séu ascunde; defectulu constitutiunei esse pre facia, crisea ei se incepe, si morbulu trebuie vindecatu, daca este ca elu se nu strice si surpe intregu organismulu statulu.

O tíera are constitutiune acomodata intereselor si naturei poporului, — liberale, democrateca séu absoluta, totu atát'a; dar regimulu n'o aplica conformu interesului si naturei poporului: atunci nemultumirea poporului curendu séu mai tardiu isbucnesce si provóca crise ministeriale, a careia urmare este schimbarea guvernului in totale séu in parte.

Mai este si casulu, candu nici constitutiunea, nici guvernulu nu corespundu intereselor si naturei popóraloru. In care casu nemultumirea comuna provóca crise si in constitutiune si in guvernulu. Totu astfelu si prin asemene procesu se póte nasce crise in unulu séu altu organu alu legelatiunei, in unulu séu altu organu alu executivei, ba chiar si in *capulu statulu*. In atari casuri vedemu desfintiandu-se corpuri legelative, reorganisandu-se armate séu buna óra administratiuni municipale, detronandu-se domnitori si depunendu-se presiedinti republicani. Totu atâte diferite crise.

Dupa acést'a splicare credemu ca cetitorii nostri vor pricepe cele ce avemu se li spunemu ach aci despre crisele ce se ivescu in Austro-Ungaria, si mai a nume despre cele ce incepu a essi chiar pre fatia in Cislaitani'a, cea ministeriale adeca si cea de constitutiune.

Este lucru cunoscutu, ca de doi ani si mai bine, maiortatea popóraloru cislaitane, a nume: celii, polonii, rutenii, slovenii, italianii din Trieste si Istria, éra mai apoi chiar si nemtii din Tirolu, bune 14 milióne, din 20, la tóta ocaziunea si-manifestara nemultumirea loru cu constitutiunea din decembre, pre care nu ele, acele popóra si-o votasera dupa lips'a si trebuint'a loru, ci nemtii centralisti, strimtoriti de dlu *Beust*, li-o decretase; asemenea este cunoscutu, ca ele, acele popóra, pentru tendint'a loru d'a-si manifestá acea nemultumire, suferira fórtu multu, cei mai demni fii ai loru cu sutele fusera condamnati si incarcerati si platura dieci de múi glóbe; in fine nu mai pucienu este cunoscutu ca in Dalmati'a nemultumirea trecu in fapte si batú de stinse ostirile imperatesci, tramise acolo de regimu pentru a innadusi acea nemultumire: deci ea nepotendu-se negá si ignorá mai multu, Monarchulu in curventulu de deschidere a senatului imperiale o *recumocú solenelu*, prin ce crisea constitutiunei deveni pre facia; si fiindu ca Ministerulu *Giskra* se identifca si stá cu constitutiunea, se ivi totu de o data si crisea ministeriului.

Monarchulu inse vrendu sefie strinsu

constitutiunale, pronuncia, ca — *modificatiunea constitutiunei póte se aba locu numai pre calea constitutiunei*; — asisderea Ministeriulu vrendu se apara strinsu parlamentariu, *se tiene cu ambe manile de maiortatea senatului imperiale*, si doresce a medilóci prin aceea unele reforme in constitutiune si astfelu a delaturá seu evitá pericululu crisei indoite.

Apucaturi acestea — dupa forma pré bune, in fondu totusi fora nici o valóre; precum trebuie se se dovedésca curendu, dóra in pucine dile, — éca pentru ce: *anteu*, constitutiunea *nu este adeverata*, cáci ea n'a esitu din maiortatea poporului, nici este croita pentru interesulu acelu poporu, ci numai pentru o mica parte a poporului némtiu; — a *dóu'a*, maiortatea din camera *nu reprezenta maiortatea poporului*, carele in parte sa precumpenitória nu este reprezentatu de feliu. Ambele aceste cercustari *positive*, si nenegaveri, sunt anomalii in corpulu statulu si — devalva totu pretiulu constitutiunei, in catu nici ea nu e in stare a intari pre maiortatea artificiósa, nici acést'a maiortate a radimá lungu timpu pre ministeriu. Lucru falsu nu póte se fia bunu si se tiena multu; éra ministeriulu si constitutiunea din Cislaitania, pre catu de pucinu sunt ele genuine, au duratu si pona acuma pré multu.

Alt'a e vorb'a ca — cum se vor terminá crisele? Vindecandu-se reulu, séu inlocuindu-se cu altulu si mai mare?! — In Austri'a, nici o *banueta* si nici o *temere* nu este neindreptatita.

Si acuma se trecemu din cóci de Laita, se cercámu — din acestu puntu de vedere — óre *cum stámu nói*, supusii dlui c. *Andrassy*, adeca a corónei si constitutiunei ungueresci.

La noi, pre catu scimu, nemultumirea popóraloru nu este mai mica, de catu in partile de preste Laita. Sarcinele materiali sunt totu atatu de grele, ba intru catu castigulu este mai anevoia, inca si mai grele do catu din colu; éra apesarile natiunali multu mai aspre si mai afundu taiatérie, de catu din colu; tocmai cu atat'a mai aspre, cu catu este mai ferosu caracterulu ungurulu decatu alu némtiului. Si — mai este trebuintia se spunemu, ca: Constitutiunea nici la noi n'au facut'o popórale, pentru sine, ci apesatorii seculari ai popóraloru, — precum li-a venitu loru la socotéla; ca — in dieta chiar popórale sunt mai pucinu reprezentate si vócea pucineloru reprezentanti ai loru intimpina adesea hohoto din partea maiortatei, carea inca *nu este spresiunea maiortatei popóraloru*; ca — in guvernulu si in administratiune fiii, éredintiosi intereselor poporului, si activi dupa consciintia pentru aperia a celor'a, *nu sunt suferiti*; ca — chiar nici esistint'a publica, cu atatu mai pucinu egalitatea de dreptu a natiunalitatiloru nemagiare ca atari, *nu este recumoscuta si considerata*; ca — in fine pana si o parte mare, am poté dice chiar maiortatea poporului magiaru, sta, facia de sistem'a si regimulu de astadi, in opositiune!

Si totusi crisea — inca nici cea ministeriale, cu atatu mai pucinu cea constitutiunale — nu se ivesce in asemenea mesura ca din colu, ba ca abé se póte prevedé intr'o mare si incerta indepartare. — Ce se fia caus'a?

Ací marturisimu, ca legea ungueresca de presa si sistem'a judeciale de astadi cu pseudo-juriulu ei — nu ne incuragiédia a spune adeverulu francu, cum lu sentimu, si trebuie se ne marginimu, a in-

degetă numai, firesce și această cu multu riscu — cauzele apariției. Alta data, la timpul seu propriu, vom spune și vom dovedi toate cu de a menuntulu.

Materia, temeiulu de crise — existe fora tota' ndoiel'a și la noi din coci, în tocmai ca din colu; dar faptorii provocatori sunt mai pucinu tari și deprinsi; era dnii magiari mai pucinu scrupulosi intru alegerea medilóceloru de a li preveni isbucnirea, a li-o supprime. — Se reflectamu în scurtu numai la noi la Romani.

Capii ierarhieloru noastre bisericesci se facura — cu séu fora voi'a loru — unelte sistemii și organeloru ei de statu. Potemu adauge, ca totu asemenea și la cele lalte popóra.

Multi barbati de frunte ai nostri, barbati de mari talente și de o energia probata, din diferite cauze, mai multu personali, se ingagiara regimulu ungurescu și sistemii sustienute de elu. Totu asemenea și la cele lalte popóra.

Frații din Ardél, majoritatea a celei tieri, adoptara facia cu diet'a din Pe sta principiulu de *passivitate* — pentru scopulu d'a-si manifestá în facia lumii nemultumirile și protestele contra sistemii; dar acestu principiu în aplicare se desnaturá și — în unele locuri chiar satirá.

Opintirile, ce le feceramu noi la 1867 nainte de încoronare, pentru a ni manifestá cu eclatu și cu martiriu generale nemultumirile, se impedecara în stanc'a din Sibiu și remasera fora rezultatulu.

Acum unii facu vorba de o deputatiune grandioasa, care se se puna în miscare totu pentru acestu scopu. Noa, ceea ce numescu acei frați „*deputatiune grandioasa*” — ni se pare, în consideratiunea greutatiloru situatiunii, unu lucru pre micu. Candu va fi la timpul, noi am dori se punemu în miscare *pre fia-care romanu, ce se sente romanu și are voi'a d'a remane romanu*, și dispune de cati-va florin, spesele pe care le are în posesia séu Viéna. Inse — se mai acceptamu pucinu; pentru ca — crisea de din colu nu póte se fia fora influentia asupr'a stariloru de din coci; era — deputatii nostri natiionali inca nu dormu și — ocaziunea nu este departe, candu ei vor avé a face, si vor si face cea mai santa detorintia catra natiune, monarcu, patria.

Babesiu.

De la Diet'a Ungariei.

Siedint'a casei reprezentantiloru din 16 diec.

(+) Presiedinte: Somssich. Dupa autenticarea protocolulu, se presenta mai multe petitiuni.

Urményi M. interpelé dia pe ministrulu de finantie în caus'a dariloru grele ce apésa unele ramuri de industria, si-lu intréba ca are de cugetu a face reformele necesarie?

Lónyay face cunoscutu interpelantelu ca

în privint'a acest'a s'a emisu déjà una comisiune carea în scurtu timpu si-va presentá casei raportulu.

Henzelmann presenta unu proiectu de lege ce tientéza la infiintarea unui inspectoratu supremu pentru pastrarea și conservarea monumenteloru istorice.

Simoný interpelé dia pe întregu ministériulu, ca candu va presentá documintele cari mai lipsescu din socótele bugetarie incredite unei comisiuni spre reviziune?

Se trece la ordinea dilei si se votéza ministeriulu de lucrari publice și comunicatiuni creditulu suplementaru de 420,000 fl. pe a. 1869, inse asié ca sum'a acest'a se se indúca în bugetulu anulu 1870.

Se incepe desbaterea proiectulu de lege presentatu de *Irányi* pentru omiterea unei comisiuni ce ar avé se compuna una sistema noua de contributiune.

Presiedintele intréba cas'a ca voiesce se incepa desbaterea acestui proiectu. 20 de ablegati ceru votare nominala; rezultatulu fu urmatoriu: 131 pro, 168 contra, absentii: 129, presiedintele n'a votatu. Majoritatea deci respinse desbaterea.

Alu doile proiectu alu *Irányi* în carele se propune a se votá ministrulu de instructiune sum'a de 100,000 fl. pentru promovarea instructiunii elementare, la juminea de ambele sece fu mai norocosu;

Lónyay adeca aprobá ideia, inse cu acea observatiune ca pentru scopulu acest'a se ni se face proiectu de lege, ci mai bine se se voteze orsi-care suma la desbaterea bugetulu pe a. 1870 în bugetulu ministrulu de instructiune.

Irányi, se multumescu cu acest'a observatiune, și primindu modulu recomandat de ministrulu *Lónyay*, si-retrage propunerea.

Siedint'a Casei repr. din 17. diec.

(+) La ordinea dilei e desbaterea proiectulu de lege pentru sustinerea pravisorica a judetieloru finantiaro.

G. Várady dechiera ca primescu proiectulu presentu de basa pentru desbaterea speciala, desi prin lege s'a facutu de detorintia ministriloru de justitia si finantie inca pana la 31 diec. a. c. a presentá casei proiectu de lege în privint'a judetieloru finantiaru, si ministrii n'au implinitu acest'a lege. Totusi si-tiene de detorintia a face urmatoriulu proiectu de resolutiune: Ministrulu de finantie si ministrulu de justitia se indruma, referitoriu la vatemarea legiloru finantiale si pedepsirea acestoru vatemari, a presentá proiectu de lege, pentru ca judetiele civile ordenarie de la 1. januaru 1871 se póta judeca si a supr'a astoru felu de va-

temari. Mai obsérva ca postulatuulu celu mai primitivu alu constitutionalismulu e, ca cetatiénulu la tóte deliectele se fie supusu competénciei judetieloru ordenarie.

Lónyay face de parere ca competéncia judetieloru ordenarie se se estindá la deliectele finantiarie, inse afirma ca proiectulu de resolutiune alu *Várady* de prisosu ca în proiectulu de sub desbatere inca e cuprinsa dispositiunea, ca existéncia forurilor finantiarie se prelungece numai pana la 31 diec. si ca numai pana atunci se inlocuesce prin alta institutiune.

Bobory nu póte primi proiectulu din cestiune ca prin elu se mai lungescu unu anu suferintiele bietulu poporu, tirant'a organeloru finantiarie si torturele executiunii.

C. Tisza pledéza pentru proiectulu lui *Várady*.

Referintele *Buday* recomanda proiectulu cu modificatiunile comitetulu centralu.

Cas'a primescu proiectulu în desbaterea generala si speciala cu testulu recomandat de comisiunea centrala.

Urméza desbaterea proiectulu de lege despre prelungirea validitatei proiectulu de lege în crusa timbrulu, taosii si tarifei.

C. Tisza primescu proiectulu de basa pentru desbaterea speciala, ar dori inse ca odata se se reforme radicalu sistem'a de contributiune. În caus'a acest'a face unu proiectu de resolutiune.

Lónyay e multumitu cu esentia acestui proiectu, inse nu-i place form'a lui.

La desbatere, proiectulu de resolutiune se primescu cu formularea propusa de *Lónyay*. Totu asié se primescu si proiectulu de lege la desbaterea generala si speciala.

Caus'a proclamatiuniloru în Zarandu.

Baia de Crisiu cot. Zarand, 12. Dec.

De unu timpu tóte foile din patria, ba si unele din strainetate, se ocupa multu de scirea ca în comitatulu Zarandulu s'au tramisu o multime de proclamatiuni, si ca în urmarea acestui evinémentu, spiritole s'ar fi atitiatu etc. — Eca dar ca voiescu a face cunoscutu acestu evinémentu în tóta golitiunea sa, si voiu referá tóta treb'a fidelu, chiar asié precum s'a intemplat.

În vér'a trecuta, la Gur'a Hontiuului în comitatulu Aradulu prin contribui si a aredicatu unu monumentu în pi'a memoria' a victimei din 1848, bine meritulu nostru barbatu Buténu. Cu acea ocaziune, s'au tienutu mai multe disertatiuni. Unii din comitatulu Aradulu, caror'a precum se vede, li place fórté a face discordii între natiuni si popóra, au facutu denunciatiuni false în contr'a preotulu Butariu din Bodesci, ca acest'a ar fi tienutu unu discursu atitietoriu. La acest'a denunciare falsa, administratiunea comitatulu Aradu a tramisu în fatia loculu o comisiune pentru a întreprinde incuistiune criminala în contr'a preotulu Butariu. Comisiunea si-a finitu lucrarea, cum? si cu ce efectu? nu sciú; dar precum se vede de pre senne, adeverulu s'a schimositu, fiindu ca si io am fostu la Gur'a Hontiuului candu a

rostitu Butariulu cuventarea sa, si de s'ar fi constatatu adeverulu, atunci nu ar fi fostu cauza ca în asta privintia guvernulu se continue incuistiune, ca si s'ar fi convinsu ca în discursulu Butariulu, nemica nu s'a cuprinsu ce ar treb'a s'apá sine incuistiune si cu ataf'a mai putientu pedepsirea acestuia. —

În lum'a trecuta preotulu Butariu fiindu la Halmagiú, fu chiamatu la post'a de acolo se-si duca gazetele a casa (caci acestu preotu tiene mai multu gazete romane) unde mergendu, espeditorulu postalu i-a datu o fóia italiana; ce preotulu n'a vrutu s'o priméscu dicendu ca densulu nu a prenumeratu neci la o fóia italiana si neci nu precepe limba italiana; dar espeditorulu ilu sili se-si duca fóia, ca si adresata santioi sale. Acest'a apoi, luandu fóia, o desfacu, si afá în ea 3 proclamatiuni în limba romana, dintre cari una o dede espeditorulu, cu cele 2 se duse delocu la preotulu localu si acolo protocolarminte le-a predatu, ca lucrari cari nu sunt ale lui, si despre cari nu scié ca cine le-a tramisu, cu ce scopu, si cari nu vre se le priméscu. Preotulu apoi aceste 2 proclamatiuni cu protocolu din preuna le asterná vice-comitetulu, acest'a apoi pe langa relatiune le-a tramisu comitetulu supremu *Haller* care loeuesce în comitatulu Bihorulu în comun'a Telégú, — si totu odata praesidialiter facu atentu pe toti preotorii, provocandu-i ca se priveghiedie de s'ar mai afá unde va în Comitatulu vre o proclamatiune, se o astérna la vicecomitelete numai de catu, dar nu s'a aflatu neci unu esemplariu, ca si afara de cele 3, tramise parintelu Butariu, în comitatulu Zarandulu al'a n'a sositu. Nu e ndoiéla ca despre tóte acestea comitelete supremu a incuistiuntat guvernulu. —

Cam în 23—24 novembere inse, a sositu în Baia de Crisiu unu procuroru de statu, cu numele *Angyal Lajos*. Acest'a a petrecutu vreo 2—4 zile în Baia de Crisiu, si a pipaitu pe sub mana ce a potutu, apoi în 27 novembere a inceputu incuistiune formalá precum în privint'a proclamatiuniloru, asié si în contr'a preotulu Butariu, pentru cuventarea sa, din Gur'a Hontiuului. Incuistiunea s'a facutu cu mare strictetia si focu. S'a ascultat o multime de barbati din tóte partile comitatulu, asié catu nímei în 10 a lunei s'a finitu în Baia de Crisiu, si *Dlu Angyal Lajos* în 11 a pornitu la Halmagiú, de unde apoi a mersu la prentulu Butariu în Bodesci si i-a facutu cercetare de casa; se intielege ca n'a aflatu ce a pofitu, ca si unde nu este nemica, neci procurorulu de statu nu póte afá nemica.

De aici, precum sum informatu, pe la Orade-Mare trece la Clusiu în Transilvania se continue cercetarea, fiindu ca la Gurahontiu au mai fostu *Balintu*, *Axente* si mai multu Ardeleni.

Afóra de acest'a, în 10. l. e. a mai facutu *DSa* cercetare de casa si la *Ioane Jur'a*, preotulu din Caraciú, carele fiindu invetiatoru în Cebea, si-are domiciliulu în Cebea, unde asidere n'a aflatu nemica.

Me veti întrebá, cum de-a facutu cercetare de casa si la *Ioane Jur'a* preotulu din Caraciú, dupa ce s'a constatatu, ca afóra de cele 3. proclamatiuni, tramise preotulu Butariu, altele n'au sositu? E lucru fórté naturalu, ca si unii din frații maghiari de aici, cari fórté multu vorbescu

Maiestatea Vóstra! Romanii Transilvaniei sunt o natiune otelita în cursu de mai multe vécuri prin suferintiele cele mai aspre, ei isi pastréza cu credintia suvenirile si convictiunile sale politice, în catu tocma si pe unde li se precurma firulu istoric, unu instinctu politicu sanetosu totu nu'i parasescu.

Natiunea romanéscu nici actua nu se inerece la opiniunilo politico si nationale predominanté în Ungaria. Romanii voiescu a remane pentru tóte timpurile în Transilvania si în monarchia austriaca, era unguri la nici unu casu nu voiescu a se face.

Spiritulu si coprinsulu articoloru de lege decretati 1848 în Ungaria anca este de o natura, penétruá din pasu în pasu se produca séu desaprobare catogorica, séu cea mai mare ne-credere, cum si materia bogata de n'ndestulare, ura, persecutiune si ruina. Loculu de frunte lu ocupa în acest'a privintia articoli III, V, VI, VII, XVI, si XVIII.

Demersulu de tóte dilele alu lucruriloru au trebuitu din nefericire se întaréscu, au si intaritu pe natiunea romanéscu în susu aieptat'a sa aversiune. Pe langa afaceri generale mai sunt în ori care statu si tiéra anca si altele spe-

FOISIÓRA.

ACTELE SI DATELE

Conferintia romane natiunale din Transilvania, tienute în 7 si 8 martiu 1869 în opidulu Mercuria.

PETITIUNEA

spreginita de 1493 de subscrieri, ce conferintia de la Mercuria în siedint'a din 8 martiu 1869 o provóca sub D, si o dechiera de a sa.

Maiestate cesaro-regéscu, Pré gratidse Imperate si Dómne!

Decandu Maiestatea Vóstra ces. regéscu apostolica ati binevoitu a emite pré nalt'a patenta din 20. Sept. 1865, s'au petrecutu evenimente fórté importante, în catva si fatale. Prin aceleasi locuitorii marelui Principatu alu Transilvaniei anca au fostu atinsi în mare gradu, respectiv au avutu si ei a suferi împreuna.

Intr'aceea trebile acestei tieri au suferitu o prefacere atatu de esentiala, în catu partea cea mai mare a locuitoriloru Transilvaniei sim-

te în sinesu unu impulsu de a-si aduce pré umilitatele sale dorintie si rugamintu din nou la picioarele tronulu Maiestatii Vóstre si a cere totu odata prénduratu ajutoriu.

Dupace in sa diet'a transilvana în vigóroa pré naltulu rescriptu alu Maiestatii Vóstre din 1. Sept. 1865 fu desfacuta; dupace reprezentantiele comitatelor, districtelor, cum si ale scauneloru secuiesci nu se aduna nici dupa usulu observatu pana la an. 1848, nici în consuetu cu pré naltu incuivintiat'a constitutiune municipala provisorica din 27. Nöembre si 12. Decembre 1861, si nici macar intru inticlesulu instructiunii din anulu 1865; dupace în fine nici de almintrea nu este iertatu a se aduna vreo alta reprezentantia ce ar fi autorizata de a substerne rugamintu si greuminte comune. — asié a mai remasú anca numai mediloculu de a cutezá se ne apropiamu de tronulu Maiestatii Vóstre cu rugamintele nostre privitóre la binele tierii, pe cale privata.

Spre acestu scopu pré umilitu subscrisii au fostu cercati si provocati de catra 1493 locuitoru din Transilvania toti cunoscatu de carte, subscrisi în 37 plénipotentie, penétruá se substernemu Maiestatii Vóstre în numele ace-

lora si în supunere omagiala acest'a pré umilita rugaminte.

I. Maiestatea Vóstra se Ve îndurati pré gratiosu a conservá referintiele de dreptu publicu ale Marelui Principatu alu Transilvaniei catra corón'a unguresca a maiestatii Vóstre în consuetu cu Diplom'a Leopoldina, cu sanctiunea pragmatica si cu alu VI-lea articulu de lege din anulu 1791, era la articolu I. de lege din a. 1848, despre uniunea, séu mai bine total'a fusiune a Transilvaniei cu Ungaria a denegá pré nalt'a sanctiune.

Maiestatea Vóstra! Credintiosii subscrisi cum si comitentii loru credu ca nu gresiescu déca cutéza a sustiené, ca convictiunea cea mai intinsu látita, cea mai matura si mai afundu iradecinata la majoritatea cea mai precumpanitóre a locuitoriloru Transilvaniei este, cumca contopirea acestui mare Principatu cu regatulu Ungariei ar fi tocma pe ataf'a de fatala pentru monarchia, pre catu ar fi ea de ruinatóre pentru pururea credintios'a natiunea romanéscu. În cursu de optaprediece ani întregi atatu natiunea romanéscu, catu si cea saséscu isi respicara acest'a convictiune fórté desu si în modulu celu mai vederatu.

despre frăţietate, au voitu se compromiţu comitatului si poporul câtu se pôte mai ţare si a nume maestrulu de posta din Bai'a de Crisiu si J. K. oficialu de comitatu la cartea funduaria, care totu prin acestu ministeriu, fiindu demisionatu din corpu comisiuniloru localisatore ca unu individ neaptu la acelu oficiu, l'a demunitu spre fericirea comitatului ca conducatoriu de cartea funduaria, desi nu scie romanesc neci scrie, neci barem vorbi, — va se dica acelu barbatu care dintr'unu oficiu mai micu a fostu amovatu ca neaptu, in comitatulu Zarandului s'a aflatu de bunu intr'o deregatoria mai nalta. Si acestea tote se intempla pentru bun'a intelegere intro popora? — Precum dara disei, maestrulu de posta si acestu dirigatori de comitatu a spusu procurorului de statu Dlu Angyal ca si pe post'a din Bai'a de Crisiu au sosit astfelu de gazete italiene, dar ca la cine au sosit? aceea n'au scit'o spune. (Fiindu ca neci n'au potutu se scia, ne sosindu nimeniua) Si fiindu ca Ioane Jurca de o parte siede aprupe de Bai'a de Crisiu, de alta parte e unu preotu, carele lasideria tione foi romanesce, procurorulu de statu a aflatu de bine a-lu onora cu cercetarea de casa si pe DSa.

Am disu mai susu ca incusitiunea s'a facutu cu mare strictetia si focu, ba dupa mine dora si cu mai mare strictetia de ce ar fi fostu de lipsa, — pentru ca, d. procurorulu de statu, avendu langa sine la incusitiune unu preotu supremu si unu juratu, nu s'a indestulitu numai cu acestia ci a mai chiamatu pe R. F. advocatu din Bai'a de Crisiu, se stee de facia; carele in ochii locuitoriloru din comitatu este pre bine cunoscutu nu numai ca advocatu, ci si ca jude de sange (verbiru din 1848—1849) care pe multi locuitori i-a judecatu la morte in acei ani. Parintele Butariu fiindu ascultatu a si facutu exceptiune in contra advocatului R. F. si l'a rogatu se-i spuna, ca ore acestu judetiu este judetiu de sange, cum a fostu celt de la 1848—1849? dar la asta n'a capetatu neci unu raspunsu.

Totu asi a procesu si a protestatu asorele de tribunalu J. C. dar asemenea fora rezultatu. Ca astfelu de procedura a Dlu procuror de statu afla-o Ministeriu de corecta seu ba, nu scin, precum neci aceea, ca ore Dlu procuror de statu aceste protestari a ascultatiloru luatu-le-a la protocolu seu ba? dar ca in poporu n'a facutu sesatiune buna, — de aceea Te potu asecura.

Precum sciu, si o potu scrie cu tota positivitatea, dlu procuror de statu catra unii dintre martori a disu, ca elu scie din capulu loculu ca fasiunile martoriloru provocati de partitele Butariu vor fi mai multu fasiuni negative. Ce va se dica acest'a?

Ba cunoscu, unu individ carele a fostu ascultatu ca martore in cauza lui Butariu, care la intrebarea: ca ce scie despre vorbirea parintelui Butariu de la Gur'a Hontiu, respundendu ca nu scie nemica, fiindu ca n'a fostu acolo, avendu alte lucruri, i-a pusu a doua intrebare, ca deca n'ar fi avutu lucru, s'ar fi dusu?

Fu mai de multu anca am fostu dirigatori si chiar multu m'am ocupatu de incusitiuni criminale, — dar nu-mi aduca a minte ca

veri odata cineva se fie facutu astu-felju de intrebare naive; eu asi mi aduca a minte, ca cercetarile de casa se facu la inceputu era nu la capetulu incusitiuniloru, deca e se aiba ceva rezultat, dar ael, precum se vede, s'a intemplat chiar contrariulu, seu dora D. procuror a fostu convinsu si nainte de incusitiune ca tote delatiunile sunt false, si asi incusitiunea s'a facutu numai pro forma? Cu tote acestea deci incusitiunea, precum sciu eu, a iesitu o nula mare, precum a potu prevedea si cei ori si cine.

Ce este dara efectulu incusitiunei? Nu-e alta de catu ca acum a alarmandu-se poporul prin incusitiune indelungata, si vorbindu-se pretototindene totu de proclamatiuni si erasi proclamatiuni, poporul care pana acum, deca i-ar fi spusu cineva cuventulu „Proclamatiune“ ar fi intrebatu, ca ore este aceea de mancatu, de beutu seu de portatu? — acum a inse scie ce e proclamatiunea, si eu cugetu ca guvernulu n'a avutu asta intentiune, — si asi-dara dupa mine ar fi fostu cu multu mai consultu si mai bine, ca guvernulu prin comitele supremu si prin organele comitatului, convingendu-se ca tote delatiunile facute in contra acestui comitatu sunt false, din asi lucru micu si fora de neci o insemnate, pr'n tramitarea unui incusitoriu din senulu seu, se nu fie facutu unu lucru mare si notorju.

In G. si 7. l. c. s'a tijnutu adunare generale a comitetului comitatului, la care ocaziune aducendu-se pre tapetu si caus'a preotului Butariu si a proclamatiuniloru, dupa o disputa infocata intre romani si maghiari, s'a decisu se se asterna la ministeriulu de interne adres'a ael alaturata. Eu din partemi cu adres'a sum indestulitu, inse un'a mi pare reu, ca onoratulu comitetu n'a decisu ca asemenea adresa se se tramita totu odata si casei dietali in Pesta.

PIPALACA.

Adresa Zarandului catra ministrulu internelor.

Escelsu Ministeriu din Intru!

Inscintati oficialminte si avendu si cunoscentia faptica, cumca Escelsulu Guvernu prin unu esmsu alu seu procurorulu regiu urmaresce in acestu comitatu chiar si in aceste mominte o cercetare pentru constatarea unei fapte, ce afirmativmente ar fi neliniscitu si agitatulu opiniune publica si spiritele particulari; acestu comitetu de comitatu vine in sinceritatea consciintei si a sciintei sale, cu detoritu respectu oficiosu, a aduce lamurire convenita despre adeverata stare a lucrului.

Premitemu ca desluarea ce vremu se-o facemu este puru adeverulu obiectivu, fara alta privire decatu avendu in vedere adeveratele interese patriotece intru intiesulu celu mai bine preceptulu alu cuventulu, si avemu credintia ca vom castig'a apretiarile binevoitorie ale inaltulu Guvernu.

Din informatiuni, probabilminte sinistre, inaintate catra guvernulu se preinde, ca cu ocaziunea eternisarei memoriei martirulu romanu Ionu Buteanu, prin redicarea unui monumentu pe teritoriulu comunei Gura-hontiu in

comitatulu Aradu unu preotu romanu din acestu comitatu din comun'a Bodesci, anume Niculau Butariu, ar fi rostitu unu discursu incriminatoriu si atitatoriu, si prin acest'a s'ar fi revoltatu spiritele si consciintele compatriotiloru. Cercetarea ce se face in acestu obiectu va documenta partea afirmativei culpabilitati; este inseapta necontestabile, ca memoratulu discursu, in locuitorii acestui comitatu n'a escitatu nici cea mai mica neodichna, si precum celelalte discursuri rostite acolo, asi si acest'a, s'a stersu fara alta urma de catu ca orice discursuri rostite asupra unui obiectu de pia memoria, nu numai, ci a fostu mai multu o consolatiune pentru o perdere sentita. Este prin urmare cu totulu ratecita acea supositiune, ca desu memoratulu discursu alu preotulu Butariu ar fi causatu macar vre-o umbra de iritatiune.

Cestiunea proclamatiunei adresata prin posta totu acelu preotu Butariu, a fostu si este privita ca unu lucru multu mai pucinu, de catu se merite intru adeveru o consideratiune mai serioasa, si n' acestu comitatu n'a miscatu nici unu spirit, nici o credintia; aici nu noi suntemu aceia, inaltu guvernulu, cari se ne miscamu la ori si ce incercare de agitatiune, fie acea catu de ponderosa, din vechi'a nostra credintia si iubire catra scump'a nostra patria, patri'a strabuniloru nostri, sustienuta si aperata cu sudrea si sangele nostru in tocm'aca acelorlu lalte natiuni colocuitorie, ni este si noa multu mai scumpa acest'a patria, de catu ca insi-ne se concuieramu la distrugerea si calamitatea ei, ce ar proveni din neintielegeri de ori-ce natura.

Neinsemnate lucruri dreptace'a, ca cele doua memorate, n'a trecut nici prin minte locuitoriloru acestui comitatu de ale apretia si amerita dupa pondulu, ce sinistremte li s'a atribuitu; ci deca sunt nemultiemiri si neindestuliri in poporu, acele provinu cu totulu din alte cause, si ni tlenemu de detorintia patrioteca a le releva inaltulu guvernulu in sinceritatea animei nostre si marturimu ca da, are poporul nemultiemiri si neindestuliri, acele provinu inse din urmatorele:

Cestiunea *natiunalitatiloru*, in care este creata o lege si santiunata de Domnitorulu, acesta lege, carea de altminte o respectamu ca atare, nu multumesce pretensiunile a forte multi patrioti, si acesta nemultiemire manifestata in ins'a-l camera, si in opiniunea publica, o scie lumea si si inaltulu Guvernu; si noi intre barierele legii vom nusu totu-deuna, ca acesta lege cuprinsa in art. dietalu XLIV . . din anulu 1868 se se inlocuesca cu al'a, prin care acesta cestiune vitala in patri'a nostra se castige o solutiune mai nimefta, mai fericita si cu care se fa pe deplinu multumite tote natiunile patriei. Si candu, inaltu ministeriu, Vi descoperimu acesta rana usturatoria, nu potemu omite, ca se nu ve rogamu cu totu respectulu, se binevoiti a face dispusetiunile necesare legali, pentru schimbarea legii memorate despre natiunalitati, pentru ca se binemeritati de bunulu publicu alu patriei.

Intocma, escelsu ministeriu, este si *legea compilata pentru uniunea Transilvaniei* ca Ungaria in art. de lege XLIII . . din

anulu 1868; cate nemultiemiri a produsu si acest'a, este atatu de comunu cunoscutu, in catu ar fi pre de prisosu se le mai reimprospetamu; lucru constatatu inse, afara de tota indoiela este, ca nemultiemirile facia cu acesta lege esistu, ca acele nu se potu vindeca cu succesu de catu prin abrogarea acelei legi, si inlocuirea ei cu al'a in aceasta cestiune, carea se satisfaca justelor si ecitabileloru pretensiuni generali, si se multumesca pre toti patriotii de o potriya aici atunci si numai atunci cu spirite odihnite, cu pretensiuni indestulite, acesta paria trumosa, se va pota avent'a la loculu si consideratiunea ce-o merita dupa pusetiunea si importantia sa, in concertulu tieriloru din imperiu, si din lumea civilizata; — venimu dreptace'a cu patriotic devotamentu a cere se aveti bunavoint'a a face pasii legali si pentru abrogarea legii din cestiune si instituirea alteia in loculu ei, cu concursulu maioritatiei locuitoriloru din Transilvania; astmod fiindu ecuitabile si legala procederea, ca se produca rezultate mai corespundetore si mai indestulitore.

Nu potemu incheia, escelsu ministeriu, se nu ni descoperimu, ca pre langa nemultiemirile memorate s'a mai adausu unu tristu incidentu cu fatala cauza de la „Tofalau“ carea a esacerbatu spiritele a toti patriotii adeverati, si se nu esprimemu ca ar produce mare mangaiare si indestulire in animele tuturoru patriotiloru candu acesta cestiune s'ar acomplanu intru intiesulu ecuitabilu si umanitariu. — Condolenti'a nostra este adanca pentru acestu intru adeveru tristu evenimentu socialu, si noi avemu firma credintia, ca totu lucrulu s'ar pota reasiedia in cursulu seu regulatu secularu; pentru care cuventu venimu cu supus'a nostra rogare ca escelsulu ministeriu se se indure a dispune, ca fostii clacasi esposionati din Tofalau, se se reasiedie in posesiunile si proprietatile avute; era in privint'a escontentarii fostulu proprietariu feudal bar. Karolu Apor, se faca ecuitabile dispusetiuni, ca se se acomplaneze cu indestulire si linesce.

Acestea ar fi astadi unele dintre cele mai esentiale plangeri, a caror'a lecuire imploramu si cu tota solitudinea o recomandamu inaltelor atentuni si a retiaru binevoitore, cari de altmintrea perseveramu cu detoritu respectu si devotamentu oficiosu

A escelsulu ministeriu de interne.

Comunitatea Comitatului Zarandu.

Valea Poganiului in Carasiu, 2.14. Dec.

Asi-dara este lucru curatu si asediatu, ca prin denumirea ablegatulu nostru Aloisiu Wladu, de jude la tabl'a regesca, ceroulu Zorlentiloru are se-si alega altu deputatu; acest'a ni-o vestesce si una cercularia a dlu vicecomite Alessandru Makay, prin carea membrii comitetulu centralu sunt invitati pe 23 Decembre a. c. cal. nou la siedintia pentru dispusetiunile necesare spre nou'a alegere de deputatu dietalu.

Candu ni se impartasescu astfelu de sciri, se naace numai-decatu in noi romanii cerpulu Zorlentiloru cei asemenea insetosiatu si oftatori de egalitate de drepturi natiunale ideia si ingrigirea ca ore barbatiu conducatori romani

ciala, precum cetatiensesci, nationale, confesionale, chiar si locale, care sunt indreptatite a si ave in dieta pe reprezentantii loru de specialitate si profesiune. In Ungaria insa din oricare cestiune publica se face cate o cestiune strinsu nationala.

In tote cercurile electorale, in care romanii intre alte impregiurari pe langa unu decursu paciuntu alu actulu de alegere ar fi fostu siguri de maioritate absoluta, ei au intalnit resistint'a cea mai cerbicos'a, intru atata, catu ori unde candidatii de natiunalitate romana nu au potutu fi respinsi cu mijlocele usitate, s'au departatu prin aplicarea fortiei brutale. Numerosele esemple cate se reduca la asemenea casuri in care se aplica puterea cruda in actulu electoralu, se afla pastrate atatu in actele de cercetare, catu si in protocoalele dietei ungurene. In a. 1861 s'au omoritu in modulu acest'a la alegerile din Lipova, Mozd-Kovesd, Bozing unspredece romani, era alti douadeci si trei romani au fostu greu raniti si mai multi altii batuti infricosiatu. Pe timpulu actelor electorale din totu'a anulu 1865 in cercurile Orezdorf, Szilagy-Cseh, Beregh, Szaszka fusera tocaci pe morte seu impuscati noue romani, intre

carii si unu preotu, era altii preste 150 au fostu raniti seu prin puscaturi seu in altu modu schilaviti. Aici este pre de insemnatu impregiurarea, ca atatu functionarii comitatelor, catu si comitele electorale ingrisescu regulatu, pentru ca mai nainte de actulu alegerii se se ia dela romanii anca si betiele pe care ei dupa stravechi'a loru datina le porta la drumu, dupa care apoi partia contraria se rapede asupra loru mai cu sema din cate unu dosu seu din cate o curte ascutsa. Din acestea se pota esplea usioru, camea intre 377 membri ai casei deputatiloru din Ungaria pentru mai multu de 1,800,000 suflete de natiunalitate romanesc'a locuitoru in Banatu si in cateva comitate ale Ungariei proprie, numai vreo 19 deputati s'au potutu alege. Eta insa ca asemenea acte de alegere isi aflara si in anulu mantuirii 1866 aperatoru anca si in diet'a dela Pesta!

Deci pre candu partia unionista seu mai bine fusionista lucra din resputeri pentru formal'a turnare a marelui Principatu alu Transilvaniei, seu vorbindu mai dreptu, pentru cucerirea aceleia prin Ungaria, aceasi partia este totuodata pre determinata a pregati cu

tote putintiosele mediloce total'a dissolutiune seu desfintiare a natiunii romanesci.

O partia orecare sustiene, ca deca s'ar concede nimicirea autonomiei Transilvaniei, atunci cerbicos'a repunantia a partiei dualistice in contra necesitatii absolute de a se consolid'a monarhia, ar mai relasa. Pre credintiosii subscrisi, cum si comitentii loru indrasnescu a fi in acesta privintia de o parere cu totulu opusa. Istoria celorlu 180 ani din urma, era mai virtosu cea din an. 1849, i-a mai intaritu in acesta opiniune a loru. Deci in locu de a sustien cu o singura espresiune nimicirea autonomiei Transilvaniei, carea in celu mai bunu casu n'ar ave nief unu scopu, subsemnatiei pre plecati si comitentii loru indrasnescu mai virtosu a se roga cu profunda umilintia ca:

II. Intru intiesulu pre naltei diplome din 20. Octobru 1860 si in consunetu cu augustulu cuventu de tron alu Maiestatii Vostre din 1. Iuliu 1863 si cu pre-umilit'a adresa dietala substernuta dupa aceea Maiest. Vostre, se Ve indurati a sanctiona legea electorala votata de catra diet'a transilvana in an. 1864 si apoi a demand'a alegerile pentru o noua dieta a Transilvaniei.

Partia fusionista produsese orecare te meiori parute in contra justetii si ecitatiei nouei legi electorale transilvane anume cu privire la censulu de optu fiorini v. a. impreuna cu taca'a capului; aceleasi insa au fostu re'nfrante la diferitele ocaziuni pe depliau si cu o logica neinvinosa. Cunoscutu este, ca in alte tieri multu mai bogate decatu e Transilvania censulu electorala este numai 5 fr. Deca ar ave a remunstr'a vreo natiune seu clasa de poporu cevasi in contra legii electorale transilvane votate in an. 1864, apoi aceea ar pota fi dupa dreptate numai natiunea romanesc'a. Tote celelalte natiuni si confesii sunt prin acea lege multu mai favorite decatu romanii, caroru dupa aceasi abie li se vinu deputati mai multi decatu natiunii sasesci constatore din 180 mii suflete. Totusi romanii liberi si astadata de ori ce cugetu rezervatu egoisticu, inspirati de adeverata iubire de pace si numai pentru ca tier'a se scape odata din acesta nemiscare, a lasatu spre daun'a sa din dreptulu seu, acceptandu dela viitoru, ca cele lalte natiuni se recunosca aceea ce e dreptu si ecitabilu.

(Va urm'a.)

a cercului nostru de alegere, în *totalitatea sa română*, deprindu-se o cu intențiunea de a conduce această nouă alegere astu-feliu, ca se ne putem bucura de acum înainte de un ablegatu *românului național*? Căci cred că poți se ni fie destul a fi contribuit până acum a la înmulțirea mameluilor guvernului în dieta, cari nu atingesc la alt'a, de cât a se sprigini pre umerii, alegătorilor la posturi grase; era apoi a da cu piciorul în amarita de națiune.

Audim că ici colé s'au și încercatu confortinți, în cauză candidarei de ablegatu; un'a se se fie tîențtu septemana trecută în *Resita*, dar foră rezultatul pozitiv; pentru aceea s'ar fi anunțiatu alt'a pre 27 Dec. cal. nou în Socianu langa *Resitia*.

Dosii Socianulu nu esto tocmai centrulu cercului de alegere, și asiă nu toama celu mai potrivit locu pentru concurgerea tuturor interesatiloru naționali; dar totusi cu bucuria salutăm, ideia de conferința și acolo, pentru că conferințele sunt ocaziunile cele mai bune spre întărire și lamurirea de pareri. Asiă dară: *aidati fratiloru și la acea conferința*, ca se întărim, acolo pre conducătorii noștri naționali, se ascultăm, și deca vom vedé că acolo se deshatu interesele noastre cum se cade după cugetu și inimă, ca ele se ni facă *onore națională*, apoi se ni le însemnăm bine și se le lățim în tôte partile, mai adunandu asemenea conferințe și în partile Temisiului la *Saculu* și la *Prisaca*, ca astu-feliu se se de ocaziune și celoru lalt'i frati ai noștri a le cunosece și primî. Se luăm aminte, că ocaziuni bune și ne împedăcaveri numai acum, din îndemnul alegerei ni se oferesc. Deși se ne folosim de ele barbațesc! Acum dară, punem întrebarea că ore ce ar fi de făcut în atare conferința? de sigur nu alta de cât, ca conducătorii cercului de alegere, se se deprinda cu statorirea unui program care ar fi se lu urmodic ablegatul, ca ideia generală a alegătoriloru romani din cerculu Zorlentiloru mari; înse cându vorbim despre program, de sine ni se imbia ideia, că abia mai poți fi unu program pentru alegătorii romani mai nimeritu și mai correspundetoriu de câtu cel'a alu conferinței naționale din Temisiora, această înse netalmacitu și restalmacitu în stana și în drept'a, precum se încercara în unele ronduri a face unii omeni cu doi bani în trei pungi.

Se poți ba este de sigur, că dacă membrii conferinței din Socianu s'au altei cutareia se vor fi unindu în primirea unui program, carele preste totu ar debui se fie naționalu, va veni vorb'a și despre person'a de alesu, adeca la candidatu; o cestiune ce forma unt punctu delicat și dora greu de invinsu.

La această cestiune fie-ni permisu a descoperi parerile noastre și a dice: Vedeti domnilor și fratiloru, cându este vorb'a de a nimeri person'a cea mai aprôpe și credințioasă programului naționalu, credem că această mai bine trebuie s'o conoșca deputatii noștri naționali din Pest'a; cei ce în cauză națională română făcra solidaritate; asiă dar pentru a încungia stăpînitățile domestice pre de una parte, era pre de alta parte pentru a aveti încredere în acesti înțînăți barbați ai noștri, cari în diet'a țierei cu at'a taria sufletesca se lupta pentru sant'a cauza a noastră, se-i provocăm pre domniele loru s'au a dreptulu, s'au prin organulu „*Albina*,” ca se ni recomande ei una person'a de candidatu, pro carea densii o tionu de demna chiamarii; din parte-ne nu numai în cugetele noastre, ci și în fapta prin alegerea unui deputatului naționalu se-i spriginim și se-i onorăm.

Unii alegători din cerculu Zorlentiloru mari.

Romania

SISTEMA FANARIOTA

Scôla și fii ei.

Mergem reu. De totu. Din reu în mai reu!

De ce? Acest'a e pira vechia. De ce? pentru că națiunea Română a lasatu ca reulu se devina a bôla. cronica, o stare normală de lucru.

De la venirea fanariotiloru, pe stégulu tuturor guvernelor noastre, greco-turcesei, moschicesei, nemțiesei (în timpii invasiuniloru), de-

spotice, reglementare, conventionale, personale, constitutionale și quasi-constitutionale, (cu nisce microscopice esceptiuni, din 1848, 1858, 1868.) n'a fostu scrisu de câtu acestu crediu: „boierismu, ciocoitura, tradare, caciulitura și vendiare la străini; disprețiu pentru naționalitatea română; intriga, mintiuna, corupțiune, cabala, îngiosire. Er giuru-impregiuru, dicea unu diaru liberalu redactatu la 1861 de doi puternici ai dilei de astadi, dd. I. Strat și G. Marzescu, „stau serise numele fericitiloru întru pomenire cititori ai acelor frumôse institutiuni și obiceiri.”

De la 1861 încôce, îndreptatu-ne-amu? mergem mai bine?

Nici de cum! Din reu în mai reu.

Din experimentu în experimentu.

Si de ce merge totu mai reu?

Pentru ce? Ast'a e... ast'a.

Fanariotismulu este bas'a sistemii ce ne guvernă; este sorginta ciomôsa, este scôla la care s'au formatu și se formeza mai toti guvernantii noștri, de unu secolu și diumetate. Suti în tronurile din Iasi și București, pe ruinele nobiliei, armatei, rezemesi și țieranimei române, trimisi de Stambul spre a storce, desnaționalisă și reduce la sapa de lemnu pro Romani'a slabita de lupte nauntrice, de resbele esterne, fanariotii, acesti seidi ai sclaviloru din Constantinopole, n'au facutu de câtu a sementă 150 de ani, sementi'a infama și ucigătoare a „ciocoismului, tradarei, caciulituri, intrigei mintiunei, corupțiunii, cabalii, îngiosiei, jafului, violintiei, uciderei, môrtei nemului Romanescu. N'au facutu de câtu a altoi totu ce nu e poporu, totu ce nu e plebe curata, cu vacin'a ei.

Acastă scôla a fostu atatu de activa, insinuitore, cutropitoare, fecunda, că Romanulu n'usuși limb'a lui, isgoniti din pretoriu, biserică, piția și scôla, d'abiă s'au scapatu și pastratu la côrnelu plugului. Totu cela laltu teremu, de la tron până la ultimulu lefegiu, de la vladica până la opinca, de la o lature la alta a ierarhiei sociale fu acaparatu de strainulu arendasiu, de slugile și robii lui, hemesiti și venetici ca și densulu.

Spre a da o ideia succința despre această scôla, ipatu de orice convicțiuni, ideii și principiiu naționale, care prin cosmopolitismulu ei rapace a fostu mai funesta României de câtu insisi enicerii, împrumutăm aci ideia fericita a dlui M. Anagnosti, carea a caracterisat'o mai nimeritu de câtu toti:

„Cea mai pustiitoare din tôte miscarile politice suferite de către Romania, acea care a coruptu, maruntaiete sale, a stîrbitu moravurilor sale, a depravatu deprinderile ei naționale, care a batutu curagiulu ei, este evenimentulu principiloru fanarioti: rasa imorala și funesta, pepiniera de diplomati tereitori, gunoile vechei curți bizantine, ale carorui mregi obsențe, intrige de lakei, politica perfida și criminală, au fostu desoperite de o multime de scriitori. Veniti în Romania, o singura cugetare i preocupă: Cum se se imbogătesca și si lichelele lor, acele paseri ripartie care-i urmariau în carduri, și care s'abatău a sup'a bietei țiere. De abiă poți imbratisă imaginiunea nemarginitulu sistemulu de stôrcere, pusu în practica de către fanarioti.”

Comparati diu'a de astadi cu cea de ieri; comparati 1769 cu 1869; puneti pe ucenici fapta cu dascalii, și spuneti-ne: gasiti cea mai mica deosebire? Identitate de sistemă!

Pisatur'a fu cumpłita. Fu campia unui felu de Vaterlo, pe care Romani'a a jacutu una suta două-dici de ani? ... Si ce dicem noi? Ea inca jace, inca suferă, inca sta, restignita pe această campia de disciplii aceiasi scôle fanariote, nașuti s'au crescuti în credințele ei; o scôla mai tare, mai puternică, mai arogantă, mai catată astadi decâtu ori-cându. Acea scôla a tabaratu astadi a sup'a nenorocitulu pamentu romanescu întocmai cum unu noru de lacuste cade pe holdele cele mai promitiătoare pentru bietulu muncitoru. Cându se va redica, ce va remană? Pamentulu negru și coceni imbalati de o salivă veninôsa, care va infectă până și aerulu!

Nu negăm: usile scôlei fanariote s'au închis, în aparința, de-o data cu revenirea

*) La Valachie et la Moldovie, p. 18.

domnilor pamenteno; înse ce folosu! principiile ei, puii ei, au remasu și au perpetuat sistem'a didascalu loru primitivi! ...

Êta cum:

Domni'a lui Grigore Ghica-voda alu Munteniei și a lui Ion Sturza alu Moldovei (1821—1828), cu cine s'au servitu? Cu omeni scôlei fanariote. Acestia si-au lasatu ciracii loru.

Antaiulu rondu de pui.

Invasiunea rusésca, pe ale careia baionete ne-a venitu regulamentul atatu de favorabilu boefiloru și atatu de fatalu țieraniloru și mosiniloru, (1828—1834), cu cine s'a servitu? Totu cu omeni scôlei fanariote și sistem'a loru.

Alu doilea rondu de pui.

Domniile reglementare, Sturza Mihai, Ghica Alecu, Bibescu, Stirbeiu, invasiunile de la 1848, 1853 și 1856, venindu în țiera ce sistem'a au imbratisatu, de ce omeni s'au încungiatu? Au lătu totu sistem'a fanariota; s'au îngungiatu totu de ucenicii scôlei fanariote. Acestia d'asemenea au lasatu omeni scôlei loru.

Alu trolea rondu de pui, și ce pui? Aristarhi, Vogoridi...

Caimacamile turcesci ale lui Balsiu și Vogorides. 1856—1858, chiar prin etichetele ce pörta nu permitu cea mai mica discussiune, cea mai mica îndoiela. Ele au lasatu țierei pre cei mai terribili adepti ai fanariotismulu.

Alu patrilea rondu de pui, pur sang...

Domni'a conventională a lui Cuza, 1859—1866, pe manile cui a cadutu? Cu cine si-a facutu trebile? De ce omeni s'a încungiatu? Cine a exploatat șapte ani în siru? E de prisosu a o mai spune. Cetiți numai numele personelor ce compunau ultimulu cabinetu separatu alu Moldovei, (Decemb. 1861) unitaru (Ianuar. 1862), și veti avé deslegarea problemei. Asiă dar alu cincilea rondu de pui.

Vener'a disa a Constitutionalismulu puru: 1866—1869. O stare ca această de lucruri, ne ferim de a o aprecia noi cu cuvintele noastre proprii. Vom cede cuvintulu D-lui Cogalnicenu:

„Nimicu mai multu nu poți degradă Adunarea în ochii țierei, nimicu mai multu nu poți compromite regimulu constitutionalu în ochii Europei de câtu insasi Adunarea. — dicea Domni'a sa în nisce imprejurari în totulu analoge cu cele de astadi. O vinovata condescendința a Camerei către ațele ministerului atrage după sine servilismulu ei și disprețulu publicu. Si'n asemenea casu fatalu, cei mai mari partizani ai progresulu ar fi în dreptu se dica: mai bine nici de cum! Mai bine de câtu unu guvernulu constitutionalu reprezentativu numai cu numele și n'fapta n'amai o miserabilă ironia; mai bine unu guvernulu absolutu, dar luminatu.”

Vrabi'a malaiu viséza și D. Cogalnicenu guvernă absolute, dar luminate ca... în Prusia unde a învetiatu și s'a decoratu D-lui... Absolutu — luminatu. Pricepeti?

„Țier'a alegatoria, adage acolo d. Cogalnicenu, va trimis dloru deputati în Adunare, nu ca se faceti concesii mutuale, nu ca se ve pregatiti trebusiôrele, nu ca din deputatie sa ve faceti o scara spre a adunge la portofoliu s'au la grasele posturi de la Curtea de Cassatiune, cauză careia limbele rele au si începutu a atribui pre mare condescendința și indulgentia a unor'a din mandataru, — ei pentru ca se apărati drepturile țierei, ci pentru ca se reasiediatu puterea esecutiva în marginile ei legale, ci pentru ca se dati țierei aceia ce de at'a timpu i lipsesce: safant'a legalitate!

Astu-feliu vorbiă d. Cogalnicenu cându facea opozițiune ministerului Lepureanu în camera de la 1861, alésa totu cu bat'a casi camerile dlui Cogalnicenu. Si cu tôte acestea în felulu cum deserie insasi dsa, a continuatu a fi alése și compuse camerile în totu cursulu domniei lui Alexandru Ion I, chiar cându parodi'a alegerei se esecuta sub ministere ca cele de la 2 Mai... După acelu tipicu se alegu Camerile și sub Domni'a lui Carolu Voda și ministeriulu Chi-ca-Cogalnicenu. Camerile și sistemele din 1861, din 1864, sunt oglind'a în care sa prevede, 1869, din capu în picioru:

Avem deci totu dreptulu a insiră alu

*) Stôla Dunarei 11 Martiu 1860.

siesele rendu de pui ai scôlei fanariote: singurii cari în mai putinu de unu anu, au fostu în stare a distruge edificulu libertatiloru națiunei române, cu o arta, cu unu vandalismu, cu o crudime care ar estasiă până si pre gloriosii loru dascalu: fanariotii de înainte lui 1821.

Recapitulăm:

Cei de la 1800, au fostu chiamati se faca trebile celoru de la 1821. — Ei au scosu ciraci.

Cei de la 1821, pe ale celoru de la 1828 Ei au scosu ciraci.

Cei de la 1828, pe ale celoru de la 1834 Ei au scosu ciraci.

Cei de la 1834, pe ale celoru de la 1849. Ei au scosu ciraci.

Cei de la 1849 pe ale celoru de la 1856. Ei au scosu ciraci.

Cei de la 1856, pe ale celoru de la 1859 Ei au scosu ciraci.

În fine: cei de la 1859 pe ale celoru de la 1869. Ei au scosu ciraci.

Toti la rondulu loru au reversatu în țiera câte o pusderia de ciraci după chipu si asemanare. Si astu-feliu, din spitia în spitia, din generatiune în generatiune, din data în data, din regim în regim, scôla fanariota s'a perpetuat și mereu a presaratu și prosara în țieraseșant'a reperitorie a „ciocoismulu, tradarei, caciulirei intrigei, minciunei, corupțiunii, cabalei, îngiosiei, jafului, violintiei, uciderei, resbunarei, ce sunt la ordinea dilei în Romania dela ivirea fanariotiloru în partile aceste. Scôla acest'a a acaparatu mai tôte albastrimea. De abiă a scapatu jumimea și poporul de țiera. Numai prin o sistema ca aceea ce ne guvernă astadi, au ingenunchiatu Romani'a fanariotii vechi. Numai prin midilôce ca ale dloru Cogalnicenu, Ghica, Boerescu, Cretiecu, o vor ingenunchiă fanariotii noii.

Purure și pretundene fanarioti.

Fanarioti înainte de regulamentu 1700—1832.

Fanarioti după regulamentu, 1832—1858.

Fanarioti înainte de constitutiune, 1858—1866.

Fanarioti după constitutiune, 1866—1870 Si inca sa mira țier'a de ce mergu tôte din reu în mai reu? Dar pe a cui mani e țier'a?

Scriă bietulu Andreiu Muresianu:

„La noi e putredu merulu, nu'i moda de curatire, „Si totu ce se speréza sunt simburii din elu, „Acestia ceru plantare, silintia și... unire. „Atunci va cresce cedruulu din ramalu țierei...”

Cine are urechi se auda. Cine are ochi se vedă.

(Traianu.)

G. M.

Cursurile la burs'a de Viena.

(Dupa înscintiarea telegrafica din 18 Decemvre.

Imprum. de statu convertatu cu 5% 59.80 Imprum. naționalu 70. — Actiunile de creditu 254.50; — sortiurile din 1860: 96.60; sortiurile din 1864: 117. — Obligatiunile desarscararii de pamentu, cele ung. 79.25; bantice 78. — transilv. 76. — bucoviu. 75.50 argintulu 121.80; galbenii 5.82; napoleonii 9.91.

Concursu

Se publica pentru vacant'a parochia gr. or. din Milova, cottulu Aradului protopresviteratulu Totvaradia, care stă din 90 numere de case; — unde 65 numere platescu 2 fl v. a., de o casa la anu, și 25 numere 1 fl 20 cr. v. a. cortelu liberu, cu gradina de legume: pe langa aceea accidentiele Stolare, de după implinidele functiuni preotiestii; — mai pe largu despre tôte se va poté întielege recurentulu după ce va esî în fati'a loculu.

Doritorii de a congurge, vor avé a-si trimite recursurile instruate conformu „Statutulu” către comitetulu parochialu din Milova — posta ultima Conopu. fiindu alegerea de preotu otaritu a se tîené în 21 Decemvre st. v. 1869.

Milova, 30 Noemvre 1869.

Cu aprobarea dlui protopopu tractualu Ioanu Belesiu.

(2—3)

Comitetulu parochialu.